

SVENSKA AVDELNINGEN AV INTERNATIONELLA JURISTKOMMISSIONEN

Till
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Stockholm 2025 11 10

Remissvar

över utkast till lagrådsremiss Sänkt straffbarhetsålder för allvarliga brott

(dnr Ju2025/01945)

Utgångspunkter och avgränsning

Svenska Avdelningen av Internationella Juristkommissionen (Juristkommissionen) yttrar sig med utgångspunkt i sitt uppdrag att främja mänskliga rättigheter och tillämpningen av rättsstatens principer. Avdelningen ska särskilt verka för domstolsväsendets och advokatkårens oberoende, respekten för lagarna, stärkande av individens grundläggande rättigheter och friheter och den enskildes rätt till prövning av sådana fri- och rättigheter genom domstol.

Sammanfattning

Juristkommissionen avstyrkte i maj 2025 utredningens förslag i SOU 2025:11 om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för barn som begår särskilt allvarliga brott. Av den anledningen **avstyrker** Juristkommissionen förslagen i regeringens och Sverigedemokraternas utkast till lagrådsremiss i dess helhet.

Allmänna synpunkter

Juristkommissionen avstyrkte det ursprungliga förslaget om att sänka straffbarhetsåldern till 14 år för barn som begår särskilt allvarliga brott. Förslaget avstyrkes på grund av att det är oförenligt med Sveriges folkrättsliga förbindelser, i synnerhet FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) samt då förslaget saknar förankring i forskning och evidensbaserad kunskap om barn.

Juristkommissionen anser att utkastet såsom det ursprungliga förslaget föreslår en kortsiktig lösning på ett långsiktigt problem vilket sannolikt kommer att medföra omfattande negativa efterverkningar för barnen såväl som för samhället på sikt. Juristkommissionen ser att förslaget innebär en stor risk att barn återfaller i allvarlig brottslighet. Juristkommissionen ifrågasätter om utkastets syfte, i fråga om att verka för att uppnå ett utökat samhällsskydd, tillgodoses genom att sänka straffbarhetsåldern.

Utveckling av Juristkommissionens ställningstaganden

Regeringen och Sverigedemokraterna har i SOU 2025:11 menat att straffbarhetsåldern bör sänkas till 14 år för barn som begår vissa allvarliga brott. Utredningens experter, tillika flera tunga remissinstanser såsom åklagarmyndigheten och domstolsverket, har unisont avstyrkt förslaget.

Regeringen och Sverigedemokraterna har inte varit lyhörda för det. De har i stället och i med det här utkastet till lagrådsremiss valt att ta förslaget ett steg längre och införa en ytterligare sänkning till tretton år för brott med minimistraff fängelse i fyra år eller mer samt försök, förberedelse och stämpling till sådana brott. Utöver det som framhållits i svaret på SOU 2025:11 vill Juristkommissionen anföra följande.

Utkastet till lagrådsremissen saknar en grundlig analys med stöd i forskning som visar att en sänkning av straffbarhetsåldern är en verkningsfull åtgärd för att uppfylla det huvudsakliga bakomliggande syftet i fråga om att uppnå ett ökat samhällsskydd och att verka ur ett brottsofferperspektiv.

Åtgärderna måste baseras på rationell kunskap om barns utveckling. Snarare än att sänka straffbarhetsåldern bör samhället använda verktyg som bygger på kunskap och som har en faktabaserad grund. Genom att fängsla barn kommer de att cementeras i utanförskap och hamna i en svårbruten destruktivitet där det kriminella mönstret reproduceras. Förslaget utgör en del av flera repressiva satsningar som sannolikt kommer få mycket allvarliga konsekvenser för barnen såväl som för samhället i stort. Juristkommissionen vill understryka den fullständiga avsaknaden av verkningsfulla brottsförebyggande satsningar som krävs för att stoppa rekryteringen av barn.

Det bör i sammanhanget nämnas att risken för återfall i kriminalitet är större för barn än för vuxna. Det går inte att bortse från att barn som tidigt hamnat i kriminella kretsar inte sällan själva har blivit våldsutsatta och bär på traumatiska upplevelser. Den här gruppen barn har inte sällan särskilda behov såsom exempelvis NPF- diagnoser och intellektuella funktionsnedsättningar. Förslagen innebär att experimentera på en mycket känslig och utsatt grupp. Det kan inte anses förenligt med principen om barnets bästa.

Det går vidare inte att bortse från risken att rekryteringen i och med förslagen endast förflyttas lägre ner i åldrarna. Utvecklingen har vi exempelvis sett i England där straffbarhetsåldern på tio år har inneburit en rekrytering av nioåringar. Utkastet nämner England som ett exempel på land som har en lägre straffbarhetsålder än tretton år, men utelämnar vilka negativa konsekvenser det har resulterat i.

Juristkommissionen vill återigen framhålla att förslagen innebär en regression av implementerade rättigheter och strider därmed mot en fundamental folkrättslig princip.¹ Förslaget är inte förenligt med barnkonventionens syfte, i synnerhet inte om man ser förslaget i ljuset av andra reformer såsom borttagande av ungdomsrabatt vid straffmätningen och förlängd tid innan villkorlig frigivning.

Förslagen strider även mot den rekommendation som lämnats av FN:s barnrättskommitté innebärande att medlemsstaterna, under inga omständigheter, ska sänka straffbarhetsåldern i enlighet med artikel 41 barnkonventionen. Kommittén har uttryckt en djup oro över de steg som för närvarande tas för att sänka straffbarhetsåldern.²

Förslaget resonerar visserligen om de uttalanden som lämnats av FN:s barnrättskommitté och påtalar att de ska tas på allvar. Förslagen motiveras dock av samhällets behov av skydd, intresset av att brottsoffer får upprättelse samt det straffrättsliga systemets legitimitet och trovärdighet. Samtidigt framgår i SOU 2025:11 att utredningen inte funnit stöd för att en sänkning av straffbarhetsåldern skulle medföra att den allvarliga brottsligheten minskar.³ Slutsatsen stöds även av bl.a. danska studier. Danmark sänkte år 2010 straffbarhetsåldern till 14 år men valde en kort tid därefter att återgå till den tidigare straffbarhetsåldern på 15 år. Det skedde då åtgärden gav motsatt effekt, kriminaliteten bland barnen ökade.⁴

Oaktat att förslagen inte svarar till syftet så utgör förslagen en alltför stor inskränkning av barnens rättigheter sett utifrån en proportionalitetsavvägning. Det är av stor vikt att förslag av sådan ingripande karaktär som dessa föregås av noggranna överväganden och eftertänksamhet vilka saknas i utkastet till lagrådsremissen. Ett fortsatt författningsarbete är därför enligt Juristkommissionen inte motiverat.

Sverige riskerar att inom en snar framtid vara ett land som dömer trettonåringar till fängelse, där vi har avskaffat den villkorliga frigivningen, avskaffat den så kallade mängdrabatten och begränsat ungdomsreduktionen avsevärt. Sammantaget kommer dessa repressiva satsningar sannolikt få mycket allvarliga konsekvenser för barnen såväl som för samhället i stort. Juristkommissionen ser med stor oro på utvecklingen.

¹ FN:s konvention om barnets rättigheter artikel 41.

² FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmänna kommentar nr 24 om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, p. 22.

³ SOU 2025:11 s. 211-212.

⁴ Damm, A.P., Larsen, B.Ø., Nielsen, H.S. et al. Lowering the Minimum Age of Criminal Responsibility: Consequences for Juvenile Crime. *J Quant Criminol* 41, s. 509, (2025).

Ärendet har föredragits av Fredrika Kamme.

.

-

Stellan Gärde
Ordförande

Maria Appelblom
Ordförande